

8. *Нариси новітньої історії України, 1991–2021*; зб. ст. 2021, ред. М Мінаков, Г Касьянов & М Роджанскі, Київ: *Laurus*, 344 с.
9. Нора, П 2014, *Теперішнє, нація, пам'ять*, пер. із фр. А Репи, Київ: *ТОВ Видавництво КЛІО*, 272 с.
10. Радіонова Н, 2023, 'Комунікативні практики XIX століття, або дещо про їхню користь і шкідливість для постіндустріальної доби', *Освітній дискурс*, 44 (4–6), с. 22 – 29.
11. Радіонова Н, Швидун Л, 2023, 'Освітня мобільність як комунікація: глокальний український досвід у темпоральних рамках модерну'. *Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії*, (49), с. 111–117
12. Штомпка, П 2022. *Соціальний капітал. Теорія міжособистісного простору*, пер. з пол. М. Яковина, Київ: *Дух і літера*, 400 с.

References:

1. Andrushchenko, V 2023, *U poshukakh svobody. Istoriosofiya ukrayinskoyi kul'tury vid naydavnishykh chasyv do nashykh dnyv* (In Search of Freedom. The Historiography of Ukrainian Culture from Ancient Times to the Present Day), Kyiv: *Vydavnytstvo Liudmyla*, 736 s.
2. Balanie, Zh 2002, *Politychna antropohiia*, per. z fr. O. Fomy, Kyiv: Al'terpres, 252 s.
3. Bayme K, 2024, *Politychni teoriyi suchasnosti*, per. z nim. M. Kul'taievoyi ta M. Boychenka, Kyiv: Stylos, 396 s.
4. Bystrytskyi, Ye, Proleiev, S, Bilyi, O, Loznytsia, S, Zymovets, R & Kobets R. 2018, *Natsional'na identychnist' i hromadyanske suspil'stvo* (National Identity and Civil Society), 2-he vyd., Kyiv: *Dukh i Litera*, 464 s.
5. Boichenko, M 2022, 'Poshuky hlobal'noyi spravedyvosti u polikul'turnomu suspil'stvi (Searches for Global Justice in a Multicultural Society)', *Visnyk Kharkivskoho natsional'noho universytetu imeni V. N. Karazina. Seriya «Filosofiia. Filosofs'ki perypeti»*, (67), pp. 15–23.
6. Holka, M 2022, *Suspil'na pamyat' ta yii implanty* (Social Memory and Its Implants), perek. z pol. VF Sagan, nauk. red. ukr. vyd. AM Kyrydon ta SS Troian, Kyiv: *Nika-Tsentr*, 216 s.
7. *Kolektyvna pamyat', prytyrennya i mizhnarodni vidnosyny (Collective Memory, Reconciliation, and International Relations)* 2023, nauk. red. N Maslovskii & A Sheptytskyi, nauk. red. ukr. vyd. A Kyrydon ta SS Troian, perek. z pol. VF Sagan, Kyiv: *Nika-Tsentr*, 200 s.
8. *Narysy novitn'oyi istoriyi Ukrayiny, 1991–2021; zb. st. 2021, Narysy novitn'oyi istoriyi Ukrayiny, 1991–2021* (Essays on Modern History of Ukraine, 1991–2021), red. M Minakov, H. Kas'yanov & M. Rodzhanskii, Kyiv: *Laurus*, 344 s.
9. Nora, P 2014, *Teperishnye, natsiya, pamyat'* (The Present, the Nation, Memory), perek. z fr. A Repa, Kyiv: *Vydavnytstvo KLIIO*, 272 s.
10. Radionova, N 2023, 'Komunikativni praktyky XIX stolittia, abo deshecho pro yikhniu koryst' i shkidlyvist dlia postindustrialnoi doby (Communicative Practices of the 19th Century, or Something About Their Benefits and Harmfulness for the Post-Industrial Era)', *Osvitnii dyskurs (Educational Discourse)*, 44 (4–6), pp. 22–29.
11. Radionova, N & Shvydun, L 2023, 'Osvitnia mobilnist yak komunikatsiia: hlobalnyi ukraïnskyi dosvid u temporalnykh ramkakh modernu (Educational Mobility as Communication: Glocal Ukrainian Experience in the Temporal Frameworks of Modernity)', *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriya filosofsko-politohichni studii (Bulletin of the Lviv University. Series of Philosophical and Political Studies)*, (49), pp. 111–117.
12. Shtompka, P 2022, *Sotsial'nyi kapital. Teoriya mizh osobystisnoho prostoru* (Social Capital. The Theory of Interpersonal Space), perek. z pol. M Yakovyna, Kyiv: *Dukh i Litera*, 400 s.

DOI 10.33930/ed.2019.5007.50(7-9)-7

УДК 1:124.5

**ДОСЛІДЖЕННЯ АКСІОЛОГІЧНИХ ОСНОВ МЕРЕЖЕВОГО СУСПІЛЬСТВА У
КОНТЕКСТІ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ ПОСТМОДЕРНУ
STUDY OF THE AXIOLOGICAL BASIS OF THE NETWORK SOCIETY IN THE CONTEXT OF
POSTMODERN TRANSFORMATION PROCESSES**

М. Ю. Педченко

Актуальність теми дослідження. У сучасному світі, де технологічний прогрес і глобалізація сприяють створенню все більш взаємопов'язаного суспільства, важливим є розуміння аксіологічних (ціннісних) основ, що визначають поведінку та взаємодію індивідів у мережевому середовищі. Мережеве суспільство, або "суспільство мереж", як його називає М. Кастельс, представляє новий етап розвитку соціальних відносин, де цифрові технології та комунікаційні мережі стають основними структурами організації суспільного життя.

Постановка проблеми. У контексті постмодернізму, який характеризується плюралізмом,

Urgency of the research. In today's world, where technological progress and globalization contribute to the creation of an increasingly interconnected society, it is important to understand the axiological (value) bases that determine the behavior and interaction of individuals in a networked environment. Network society, or "network society", as Manuel Castells calls it, represents a new stage in the development of social relations, where digital technologies and communication networks become the main structures for organizing social life.

Target setting. In the context of postmodernism, characterized by pluralism, decentralization of power,

децентралізацією влади та релятивізмом цінностей, виникає необхідність аналізу трансформаційних процесів, які відбуваються в аксіологічній сфері. Трансформаційні процеси постмодерну відображаються у розмиванні традиційних цінностей та поява нових, адаптованих до цифрової епохи. У мережевому суспільстві акцент зміщується на такі цінності, як свобода інформації, відкритість, колективна творчість та інновації. Водночас, постмодерністський підхід ставить під сумнів об'єктивність та універсальність будь-яких цінностей, вимагаючи їх перегляду у світлі нових соціальних реалій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

В. Андрущенко стверджує, що з другої половини ХХ століття почала формуватися нова ціннісна парадигма, яка стає загальноцивілізаційним, а згодом і загальнопланетарним феноменом. Т. Кравченко піднімає питання про духовність у сучасному світі, акцентуючи на її можливих змінах під впливом мереж. М. Підлісний висловлює занепокоєння тим, що молодь не знає світу без Інтернету. К. Переш досліджує вплив цифрової революції на економічні та соціальні структури, аналізуючи нові форми організації, що з'явилися завдяки мережевим технологіям. К. Хьон та Ю. Чун критично аналізують вплив цифрових комунікаційних технологій на соціальні та політичні зміни, зокрема, як вони сприяють формуванню нових колективних ідентичностей та участі у соціальних рухах. Д. Бойд та Н. Еллісон досліджують вплив цифрових технологій на соціальні відносини та розповсюдження інформації в онлайн-мережах. М. Маклюен та Г. Інніс висувують концепцію медіаекології та її роль у формуванні соціальних і культурних структур.

Постановка завдання. Ця стаття має на меті дослідити, як постмодерні трансформаційні процеси впливають на аксіологічні основи мережевого суспільства, а також яким чином нові цінності формуються та підтримуються у цифровому середовищі.

Виклад основного матеріалу. Це дослідження присвячене аналізу аксіологічних основ мережевого суспільства у контексті постмодерністських трансформацій. Проаналізовано, як цифрові технології та комунікаційні мережі змінюють традиційні соціальні структури і цінності, зосереджуючи увагу на явищах плюралізму та релятивізму, характерних для постмодернізму. Підкреслюється, що мережеве суспільство формує нові ціннісні пріоритети, такі як свобода інформації, відкритість, колективна творчість та інновації, які стають фундаментом сучасних соціальних взаємодій. Постмодерністський дискурс ставить під сумнів універсальність і об'єктивність будь-яких цінностей, викликаючи потребу у їхньому перегляді в світлі нових цифрових реалій. Важливим аспектом є аналіз процесів децентралізації влади, які проявляються у мережевому суспільстві, що дозволяє індивідам та групам активно формувати нові аксіологічні орієнтири. Досліджено, як сучасні технології сприяють поширенню ідеології відкритого доступу та спільного використання знань, змінюючи підходи до творчості та інновацій. Особливу увагу приділено етичним аспектам у цифровому середовищі, де питання приватності, безпеки та відповідальності стають дедалі актуальнішими.

and relativism of values, there is a need to analyze transformational processes in the axiological sphere. The transformational processes of postmodernism are reflected in the erosion of traditional values and the emergence of new ones adapted to the digital age. In the network society, the emphasis shifts to such values as freedom of information, openness, collective creativity, and innovation. At the same time, the postmodern approach calls into question the objectivity and universality of any values, demanding their revision in the light of new social realities.

Actual scientific researches and issues analysis.

V. Andrushchenko claims that from the second half of the 20th century, a new value paradigm began to take shape, which became a civilization-wide and later a planetary phenomenon. T. Kravchenko raises the question of spirituality in the modern world, emphasizing its possible changes under the influence of networks. M. Podlisny expresses concern that young people do not know the world without the Internet. C. Perez investigates the digital revolution's impact on economic and social structures, analyzing new forms of organization that have appeared thanks to network technologies. K. Hyeon and Y. Jun critically analyze the impact of digital communication technologies on social and political change, mainly how they contribute to forming new collective identities and participation in social movements. D. Boyd and N. Ellison examine the impact of digital technologies on social relations and the dissemination of information in online networks. M. McLuhan and H. Innis put forward the concept of media ecology and its role in forming social and cultural structures.

The research objective. This article aims to explore how postmodern transformational processes affect the axiological foundations of networked society and how new values are formed and maintained in the digital environment.

The statement of basic materials. This study is devoted to analyzing the axiological foundations of the network society in the context of postmodern transformations. It analyzes how digital technologies and communication networks change traditional social structures and values, focusing attention on the phenomena of pluralism and relativism characteristic of postmodernism. It is emphasized that the network society forms new value priorities, such as freedom of information, openness, collective creativity, and innovation, which become the foundation of modern social interactions. The postmodern discourse questions the universality and objectivity of any values, calling for a need to review them in the light of new digital realities. An important aspect is the analysis of the processes of decentralization of power, which are manifested in the network society and allow individuals and groups to form new axiological guidelines actively. How modern technologies contribute to spreading the ideology of open access and knowledge sharing and changing approaches to creativity and innovation has been studied. Special attention is paid to ethical aspects in the digital environment, where privacy, security, and responsibility issues are becoming more and more relevant.

Висновки. Запропоновано теоретичну рамку для розуміння складних взаємозв'язків між технологіями, соціальними структурами та цінностями, що дозволяє глибше зрозуміти природу сучасних трансформаційних процесів. Мережеве суспільство не просто адаптується до нових умов, але й активно формує майбутнє, де цінності відкритості, колективної творчості та інновацій стають центральними. Це майбутнє вимагає готовності до постійного перегляду і трансформації ціннісних орієнтирів, щоб відповідати на виклики та можливості, які постають у добу цифрових трансформацій.

Ключові слова: мережеве суспільство, аксіологія, постмодернізм, цифрові технології, соціальні зміни.

Conclusions. This study proposes a theoretical framework for understanding the complex interrelationships between technologies, social structures, and values, which is crucial for gaining a deeper understanding of the nature of modern transformational processes. The network society is not simply adapting to new conditions, but is actively shaping the future, where the values of openness, collective creativity, and innovation are becoming central. This future necessitates a constant review and transformation of value orientations to effectively respond to the challenges and opportunities that are emerging in the age of digital transformations.

Keywords: network society, axiology, postmodernism, digital technologies, social changes.

Актуальність теми дослідження. У сучасному світі, де технологічний прогрес і глобалізація сприяють створенню все більш взаємопов'язаного суспільства, важливим є розуміння аксіологічних (ціннісних) основ, що визначають поведінку та взаємодію індивідів у мережевому середовищі. Мережеве суспільство, або "суспільство мереж", як його називає М. Кастельс, представляє новий етап розвитку соціальних відносин, де цифрові технології та комунікаційні мережі стають основними структурами організації суспільного життя.

У контексті сучасної філософії освіти, мережеве суспільство відкриває нові можливості та виклики для освітніх систем. Традиційні моделі навчання, що базуються на передаванні знань від вчителя до учня, все частіше піддаються критиці та перегляду в світлі потреби розвивати критичне мислення, креативність та навички співпраці. Турбулентний світ та геополітична нестабільність підкреслюють необхідність адаптивної та гнучкої освіти, яка не лише готує студентів до змінних умов праці, але й формує їх як відповідальних та активних громадян.

Аксіологічні орієнтири відіграють ключову роль у формуванні освітньої політики та практики. Тому в умовах постмодерністських трансформацій, коли усталені цінності піддаються перегляду, важливо зосередитися на розвитку таких якостей, як відкритість, толерантність, та здатність до співпраці. Освіта має сприяти формуванню індивідів, здатних критично осмислювати інформацію, брати участь у колективних процесах творення знань та інновацій, а також адаптуватися до швидкоплинних змін. У цьому зв'язку, цифрові технології стають не лише інструментом навчання, але й засобом формування нових освітніх парадигм, що відповідають викликам сучасності. Інтеграція технологій у освітній процес дозволяє створювати інтерактивні, персоналізовані та колаборативні навчальні середовища, що сприяють більш глибокому розумінню та засвоєнню знань. Водночас, важливо враховувати етичні аспекти використання технологій, забезпечуючи приватність, безпеку та відповідальність у цифровому середовищі.

У контексті української освіти особливої актуальності набуває питання підготовки кадрів для перемоги у війні та відбудови країни. Україна сьогодні стикається з унікальними викликами через неспровоковану агресію з боку Росії, що потребують інтеграції нових освітніх підходів і технологій для підготовки молоді до реалій воєнного часу та післявоєнної відбудови. В умовах війни та геополітичної нестабільності, система освіти повинна адаптуватися до нових вимог і забезпечити формування фахівців, здатних ефективно працювати у складних умовах, проявляти інноваційний підхід та гнучкість. Важливим аспектом є підготовка кадрів, які володіють не лише теоретичними знаннями, але й практичними навичками, що необхідні для вирішення конкретних завдань у сфері оборони, відновлення інфраструктури, медичної допомоги, психологічної підтримки та інших критичних галузей. Інтеграція сучасних технологій у освітній процес, таких як дистанційне навчання, віртуальні лабораторії та симуляційні програми, дозволяє підвищити ефективність підготовки фахівців у різних сферах. Особливої уваги потребує розвиток патріотичних та морально-етичних цінностей у молоді. Освіта повинна сприяти формуванню почуття громадянської відповідальності, любові до Батьківщини, готовності захищати її та брати участь у процесах відбудови. Це включає вивчення історії, культурних традицій, а також виховання у душі толерантності та поваги до прав і свобод інших.

Важливо також забезпечити підтримку та інтеграцію внутрішньо переміщених осіб у освітній процес, надаючи їм можливість продовжувати навчання та отримувати необхідні знання і навички. Це вимагає створення адаптивних програм, що враховують особливі потреби таких студентів, а також забезпечення психологічної підтримки. У контексті цифрових трансформацій, українська система освіти має активно використовувати новітні технології для створення інтерактивних та колаборативних навчальних середовищ, що сприятимуть формуванню сучасних компетентностей. Це

включає розвиток навичок критичного мислення, креативності, вміння працювати в команді та використовувати інформаційні технології для вирішення комплексних проблем.

Постановка проблеми. У контексті постмодернізму, який характеризується плюралізмом, децентралізацією влади та релятивізмом цінностей, виникає необхідність аналізу трансформаційних процесів, які відбуваються в аксіологічній сфері. Трансформаційні процеси постмодерну відображаються у розмиванні традиційних цінностей та поява нових, адаптованих до цифрової епохи. У мережевому суспільстві акцент зміщується на такі цінності, як свобода інформації, відкритість, колективна творчість та інновації. Водночас, постмодерністський підхід ставить під сумнів об'єктивність та універсальність будь-яких цінностей, вимагаючи їх перегляду у світлі нових соціальних реалій.

У сучасному освітньому дискурсі це створює низку викликів і можливостей. З одного боку, плюралізм і децентралізація сприяють розвитку критичного мислення, креативності та індивідуальної автономії. З іншого боку, релятивізм цінностей може призводити до нестабільності та втрати спільних орієнтирів, що є особливо проблематичним в умовах соціальних та політичних криз. Для України, яка переживає складний період війни та соціально-економічних потрясінь, розуміння аксіологічних трансформацій є особливо актуальним. Система освіти має адаптуватися до нових викликів, забезпечуючи підготовку фахівців, здатних не лише успішно функціонувати в умовах сучасного світу, але й активно сприяти його відновленню та розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В. Андрущенко стверджує, що з другої половини ХХ століття почала формуватися нова ціннісна парадигма, яка стає загальноцивілізаційним, а згодом і загальнопланетарним феноменом. Т. Кравченко піднімає питання про духовність у сучасному світі, акцентуючи на її можливих змінах під впливом мереж. М. Підлісний висловлює занепокоєння тим, що молодь не знає світу без Інтернету. К. Переш досліджує вплив цифрової революції на економічні та соціальні структури, аналізуючи нові форми організації, що з'явилися завдяки мережевим технологіям. К. Хьон та Ю. Чун критично аналізують вплив цифрових комунікаційних технологій на соціальні та політичні зміни, зокрема, як вони сприяють формуванню нових колективних ідентичностей та участі у соціальних рухах. Д. Бойд та Н. Еллісон досліджують вплив цифрових технологій на соціальні відносини та розповсюдження інформації в онлайн-мережах. М. Маклюен та Г. Інніс висувають концепцію медіаекології та її роль у формуванні соціальних і культурних структур.

Постановка завдання. Ця стаття має на меті дослідити, як постмодерні трансформаційні процеси впливають на аксіологічні основи мережевого суспільства, а також яким чином нові цінності формуються та підтримуються у цифровому середовищі. Ця мета реалізується через наступні завдання: По-перше, дослідити, як цифрові технології змінюють ціннісні пріоритети у суспільстві, та яким чином ці зміни відображаються у системі освіти. По-друге, оцінити, як децентралізація впливає на формування нових освітніх парадигм та які можливості відкриває для студентів та освітніх установ. По-третє, дослідити, як релятивізм впливає на освітні програми та методи навчання, а також як забезпечити стабільність та ефективність освіти в умовах релятивістських підходів. По-четверте, проаналізувати, як специфічні соціально-політичні умови в Україні впливають на ціннісні трансформації та які особливі завдання постають перед українською освітою у цьому контексті. По-п'яте, виходячи з результатів дослідження, сформулювати рекомендації для освітніх політиків та практиків щодо адаптації освітньої системи до нових умов.

Виклад основного матеріалу. Релятивізм цінностей, характерний для постмодерністського дискурсу, ставить під сумнів об'єктивність та універсальність будь-яких цінностей. Це створює виклики для освітніх програм і методів навчання, оскільки традиційні цінності та орієнтири піддаються перегляду. У цьому контексті важливо дослідити, як такі зміни впливають на освітній процес і як забезпечити стабільність та ефективність освіти в умовах релятивістських підходів.

В. Андрущенко зазначає, що “з другої половини ХХ століття формується нова ціннісна парадигма освіти як єдиного загальноцивілізаційного (а згодом і загальнопланетарного) феномену. Під гаслом об'єднання Європи у спільний економічний, соціополітичний простір змінювалися цінності освіти” [1, с. 5]. Це підтверджує потребу у формуванні нових аксіологічних підходів, які враховують глобалізаційні процеси та зміну традиційних цінностей. Думка В. Андрущенка про нову ціннісну парадигму освіти як загальноцивілізаційного феномену в контексті завдань статті має кілька важливих значень. В. Андрущенко вказує на те, що об'єднання Європи в єдиний економічний і соціополітичний простір призвело до змін у цінностях освіти, що підкреслює необхідність перегляду традиційних цінностей в умовах релятивізму, характерного для постмодернізму. Освітні програми повинні бути адаптовані до глобальних змін і інтегрувати нові аксіологічні підходи, які враховують ці зміни. Висловлювання В. Андрущенка підтверджує, що трансформаційні процеси, які відбуваються в глобалізованому суспільстві, вимагають від освіти адаптації та переосмислення цінностей. Ця нова парадигма освіти повинна включати в себе цінності, що відображають сучасні глобалізаційні процеси,

такі як відкритість, колективна творчість та інновації. Специфічні соціально-політичні умови в Україні, включаючи війну та геополітичну нестабільність, мають значний вплив на аксіологічні трансформації. В умовах, коли країна стикається з надзвичайними викликами, система освіти повинна адаптуватися, щоб підготувати молодь до ефективного вирішення проблем, які постають перед суспільством. В. Андрущенко наголошує на важливості розуміння освіти як загальноцивілізаційного феномену, що особливо актуально для України в умовах війни та соціально-економічних потрясінь. Це означає, що українська система освіти повинна враховувати глобальні тенденції та цінності, одночасно зберігаючи національну ідентичність та адаптуючись до специфічних умов, які постали перед країною. Практичні аспекти включають розробку нових освітніх програм, що враховують глобальні цінності, впровадження методів навчання, які сприяють розвитку критичного мислення і адаптивності, залучення технологій для створення інтерактивних та персоналізованих навчальних середовищ, забезпечення підтримки та інтеграції внутрішньо переміщених осіб у освітній процес, а також розвиток патріотичних та морально-етичних цінностей для формування відповідальних громадян, готових до захисту країни та її відновлення.

Т. Кравченко ставить питання: “постає питання про духовність в сучасному світі, чи не змінюється вона завдяки активному впливові мереж на свідомість, самосвідомість людини. Якщо мова йде про зміну цінностей сучасної людини, про активний вплив на свідомість, трансформацію тілесності, то не можна не говорити і про зміну духовності. Можливо, це нова духовність, яка притаманні тільки користувачам мережі, активним учасникам віртуальної реальності, яка стає реальнішою, ніж реальна реальність” [4, с. 61]. Ми бачимо, що ідея Т. Кравченко висвітлює важливий аспект сучасної аксіологічної трансформації, пов’язаної з впливом мережевих технологій на свідомість і самосвідомість людини. Т. Кравченко піднімає питання про духовність у сучасному світі, відзначаючи, що активний вплив мереж змінює не тільки цінності сучасної людини, але й саму природу духовності. Згідно з Т. Кравченко, ці зміни можуть призвести до появи нової форми духовності, притаманної саме користувачам мережі та активним учасникам віртуальної реальності. Віртуальна реальність, за його словами, стає навіть реальнішою, ніж фізична реальність, що має глибокі наслідки для розуміння духовних цінностей і орієнтирів. Ця цитата є особливо релевантною для завдань статті, оскільки вона підкреслює необхідність дослідження процесів децентралізації влади та зміни цінностей у мережевому суспільстві. Зміна духовності, як частини загальної аксіологічної трансформації, впливає на освітні програми і підходи, оскільки традиційні духовні цінності більше не можуть бути прийнятні як даність. Освітні установи повинні враховувати цей зсув у свідомості та самосвідомості, щоб забезпечити відповідну підготовку студентів до життя в умовах нових реалій.

В українському контексті, де соціально-політичні умови вимагають особливої уваги до формування національної ідентичності та духовних цінностей, розуміння впливу мережевих технологій на духовність є особливо важливим. Це означає, що освітня система повинна забезпечувати баланс між глобальними тенденціями і національними особливостями, сприяючи розвитку критичного мислення, креативності та здатності до адаптації в умовах швидкоплинних змін.

М. Підлісний стурбований, що “молоді люди не знають світу, в якому немає Інтернету; вони використовують Інтернет-технології у всьому, що роблять, плавно переходять від “реальної” до цифрової комунікації; чекають негайної відповіді на запитання, клацаючи по клавішах миші; вважають за краще вчитися на практиці, ніж у процесі обговорення або читання” [5, с. 137]. Це має важливе значення в контексті завдань статті, оскільки демонструє, як сучасні технології змінюють ціннісні орієнтири і поведінку молоді. Зокрема, цитата М. Підлісного ілюструє потребу в адаптації освітніх програм до нових реалій, де практичне навчання та інтерактивні методи стають більш ефективними, ніж традиційні лекції та читання. Це викликає необхідність розробки нових педагогічних стратегій, які б враховували швидкість інформаційного обміну та нові форми комунікації. Аналіз цієї проблеми є критичним для розуміння того, як релятивізм цінностей та децентралізація влади в умовах мережевого суспільства впливають на освітній процес. У контексті української освіти це особливо актуально, оскільки сучасна молодь, яка виросла з Інтернетом, повинна бути підготовлена до ефективного функціонування в умовах швидких технологічних змін. Освітні програми повинні забезпечити розвиток критичного мислення, адаптивності та навичок, які дозволять студентам ефективно використовувати цифрові технології для вирішення складних завдань.

Думка М. Підлісного також підкреслює важливість інтеграції сучасних технологій у навчальний процес для створення інтерактивних і персоналізованих середовищ, які сприяють активному навчанню. Це може включати використання дистанційного навчання, віртуальних лабораторій та симуляційних програм, які дозволяють студентам отримувати практичні навички у реальних умовах. Адже інтеграція сучасних технологій у навчальний процес, а також розвиток критичного мислення та адаптивності є ключовими елементами для забезпечення ефективності освіти в сучасному мережевому суспільстві.

Специфічні соціально-політичні умови в Україні, включаючи війну та геополітичну нестабільність, мають значний вплив на аксіологічні трансформації. В умовах, коли країна стикається з надзвичайними викликами, система освіти повинна адаптуватися, щоб підготувати молодь до ефективного вирішення проблем, які постають перед суспільством.

У світлі досліджень В. Андрущенка, Т. Кравченко та М. Підлісного та інших вчених, українська освіта має зосередитись на формуванні нових ціннісних орієнтирів, які б відповідали як національним, так і глобальним вимогам. З одного боку, потрібно розвивати цінності, що сприятимуть інтеграції в глобальний контекст, такі як відкритість, колективна творчість та інновації. З іншого боку, важливо зберігати національні особливості та духовність, адаптуючи їх до нових реалій цифрової епохи. Освітня система України повинна враховувати ці виклики та використовувати сучасні технології для створення навчальних середовищ, які підтримують інтерактивність і персоналізацію навчання. Це включає використання дистанційних технологій, віртуальних лабораторій та інших інноваційних підходів, що дозволять студентам отримувати необхідні знання та навички в умовах війни з Росією та післявоєнної відбудови.

Важливою складовою є також розвиток патріотичних та морально-етичних цінностей, які сприятимуть формуванню відповідальних громадян, готових до захисту країни та її відновлення. Це включає вивчення історії, культурних традицій, а також виховання толерантності та поваги до прав і свобод інших.

У світовому контексті К. Переш досліджує розглядає вплив цифрової революції на економічні та соціальні структури, аналізуючи нові форми організації, що з'явилися завдяки мережевим технологіям. Автор описує еволюцію технологічних можливостей і їхню роль у формуванні глобальних інноваційних мереж та ланцюгів доданої вартості [9].

Дослідження К. Переша має значний вплив у контексті завдань статті, оскільки підкреслює необхідність аналізу трансформаційних процесів, що відбуваються під впливом мережевих технологій. Переш розглядає цифрову революцію як ключовий фактор, що впливає на розвиток нових економічних і соціальних структур, що, в свою чергу, вимагає від освітніх систем адаптації до нових реалій. Це включає в себе розвиток навичок, необхідних для успішного функціонування в умовах мережевого суспільства, таких як креативність, критичне мислення та здатність до інновацій.

В українському контексті, де суспільство стикається з викликами війни та соціально-економічної нестабільності, розуміння впливу цифрової революції на економічні та соціальні структури є особливо важливим. Освітні програми повинні враховувати ці зміни та забезпечувати підготовку фахівців, здатних працювати у нових умовах та використовувати сучасні технології для відновлення та розвитку країни. Це включає інтеграцію цифрових технологій у навчальний процес, розвиток інноваційних підходів та створення середовищ, що сприяють обміну знаннями та співпраці.

Завдання дослідження включає аналіз того, як сучасні технології сприяють формуванню нових ціннісних орієнтирів та соціальних структур, а також як ці зміни можуть бути інтегровані у систему освіти. Позиція К. Переша допомагає зрозуміти, що цифрова революція змінює не лише економічні, але й соціальні структури, створюючи нові можливості для глобальної співпраці та інновацій. Це вимагає від освітніх програм адаптації до цих змін та розробки нових підходів, які враховують нові економічні та соціальні реалії.

Дослідження К. Переша підкреслює необхідність глибокого аналізу впливу цифрової революції на економічні та соціальні структури, що є важливим аспектом завдань статті. Дослідження цих процесів допоможе сформулювати рекомендації для освітніх програм, спрямованих на підготовку молоді до життя та роботи в умовах цифрових трансформацій та глобальних змін. Інтеграція сучасних технологій у навчальний процес, розвиток інноваційних підходів та створення середовищ, що сприяють обміну знаннями та співпраці, є ключовими елементами для забезпечення ефективності освіти в сучасному мережевому суспільстві.

Південнокорейські автори К. Хьон та Ю. Чун критично аналізують вплив цифрових комунікаційних технологій на соціальні та політичні зміни, зокрема, як вони сприяють формуванню нових колективних ідентичностей та участі у соціальних рухах [7]. Автори звертають увагу на те, що цифрові платформи можуть бути потужним інструментом для мобілізації громадян, сприяючи розвитку нових форм колективної ідентичності та підтримки соціальних рухів. У контексті завдань нашої статті, дослідження К. Хьона та Ю. Чуна є важливими для розуміння того, як цифрові комунікаційні технології впливають на соціальні та політичні структури, а також на процеси формування цінностей у мережевому суспільстві. Їхнє дослідження підкреслює необхідність розгляду нових колективних ідентичностей та їхньої ролі у формуванні соціальних рухів, що є важливим аспектом для освітньої системи. Освітні програми повинні включати аналіз впливу цифрових технологій на соціальні та політичні процеси, сприяючи розвитку критичного мислення та здатності до аналізу складних соціальних явищ. Це має особливе значення для українського контексту, де суспільство переживає складні політичні та соціальні трансформації. Вплив цифрових технологій на формування колективних ідентичностей та мобілізацію громадян може бути використаний для

підтримки демократичних процесів та громадянської активності. Освітня система повинна сприяти розвитку таких навичок, як критичне мислення, здатність до участі у соціальних рухах та розуміння нових форм колективної ідентичності, що виникають у цифрову епоху.

Д. Бойд та Н. Еллісон досліджують вплив цифрових технологій на соціальні відносини та розповсюдження інформації в онлайн-мережах. Автори досліджують, як цифрові платформи впливають на самопрезентацію та формування ідентичності [6]. Автори підкреслюють, що онлайн-платформи дозволяють користувачам створювати і підтримувати соціальні зв'язки, впливаючи на їхнє самовизначення та взаємодію з іншими. Вплив цифрових технологій на ці процеси є складним і багатогранним, оскільки платформи не лише сприяють розширенню можливостей для комунікації, але й створюють нові виклики для автентичності та приватності. Думка Д. Бойда та Н. Еллісон є важливою для контексту завдань статті, оскільки вона розкриває значущі аспекти змін у соціальних відносинах під впливом цифрових технологій. Їхнє дослідження допомагає зрозуміти, як цифрові платформи впливають на самопрезентацію, що є ключовим аспектом формування ідентичності у сучасному мережевому суспільстві. Це підкреслює необхідність інтеграції аналізу самопрезентації та формування ідентичності в освітні програми, щоб допомогти студентам критично осмислювати власну онлайн-активність та її вплив на їхнє самовизначення. В українському контексті, де суспільство перебуває у стані активних змін та адаптації до нових реалій, вплив цифрових технологій на соціальні відносини є особливо важливим. Освітні програми повинні враховувати ці зміни і сприяти розвитку навичок критичного мислення та саморефлексії у студентів. Це включає розуміння того, як їхні онлайн-дії можуть впливати на їхню ідентичність та взаємодію з іншими, а також як використовувати цифрові платформи для досягнення позитивних соціальних змін.

М. Маклюен та Г. Інніс висувують концепцію медіаекології та її роль у формуванні соціальних та культурних структур. Автори підкреслюють, що інтерактивний характер інтернету сприяє поверненню до “усної культури”, де медіа є середовищем для соціальної взаємодії [8]. Думка М. Маклюена та Г. Інніса є важливою для контексту завдань статті, оскільки вона підкреслює роль медіа в трансформації соціальних і культурних структур у мережевому суспільстві. Їхня концепція медіаекології допомагає зрозуміти, як інтерактивні медіа, зокрема Інтернет, сприяють формуванню нових форм комунікації та соціальної взаємодії, що є актуальним для сучасних освітніх підходів. Освітні програми повинні враховувати ці зміни та сприяти розвитку навичок, необхідних для ефективної комунікації в умовах нової “усної культури”. В українському контексті, де суспільство перебуває в стані активних змін та адаптації до нових реалій, розуміння ролі медіа у формуванні соціальних та культурних структур є особливо важливим. Освітні програми повинні враховувати вплив медіа на мислення та поведінку, а також сприяти розвитку навичок критичного мислення та медіаграмотності у студентів. Це включає вивчення того, як медіаекологія впливає на суспільні процеси та яким чином освітні установи можуть використовувати ці знання для підготовки молоді до життя у медіасередовищі. Дослідження М. Маклюена та Г. Інніса допомагає зрозуміти, що медіа не лише відображають, але й активно формують суспільні процеси. Це вимагає від освітніх програм адаптації до цих змін та розробки нових підходів, які враховують вплив медіа на соціальну взаємодію та культуру. Інтеграція цих знань у навчальний процес є ключовою для забезпечення ефективності освіти в сучасному мережевому суспільстві, особливо в Україні.

Перейдемо до формулювання рекомендацій для освітніх політиків та практиків щодо адаптації освітньої системи України до нових умов.

По-перше, освітні програми повинні активно використовувати цифрові технології для створення інтерактивних, персоналізованих і колаборативних навчальних середовищ. Це включає впровадження віртуальних лабораторій, симуляційних програм та платформ для дистанційного навчання, що сприяють розвитку практичних навичок та креативного мислення.

По-друге, з метою підготовки студентів до ефективної взаємодії у цифровому середовищі, важливо розвивати навички критичного мислення та медіаграмотності. Це дозволить молоді критично оцінювати інформацію, самопрезентацію в онлайн-просторі та уникати маніпуляцій з боку медіа.

По-третє, освітні програми повинні сприяти формуванню морально-етичних цінностей та патріотизму, які є важливими для підтримки національної ідентичності та готовності до захисту країни. Це включає вивчення історії, культурних традицій, а також виховання в душі толерантності та поваги до прав і свобод інших.

По-четверте, сучасні освітні програми повинні враховувати вплив цифрових комунікаційних технологій на формування нових колективних ідентичностей та участь у соціальних рухах. Важливо розробляти методики, які сприятимуть розумінню студентами процесів соціальної мобілізації та активної громадянської участі.

По-п'яте, в умовах війни та соціально-економічної нестабільності особливої уваги потребують внутрішньо переміщені особи. Освітні програми повинні забезпечувати адаптивні підходи для таких студентів, включаючи психологічну підтримку та доступ до якісної освіти.

По-шосте, освітня система повинна створювати умови для розвитку інноваційного потенціалу студентів. Це включає стимулювання колективної творчості, розвиток навичок співпраці та підтримку інноваційних проєктів, що можуть сприяти відновленню та розвитку країни.

По-сьоме, важливо, щоб освітні програми готували студентів до глобальних викликів, включаючи питання екології, глобалізації та цифрової трансформації. Це допоможе молоді інтегруватися у світову спільноту та ефективно співпрацювати на міжнародному рівні, особливо враховуючи значну кількість українців, які виїхали за кордон після початку повномасштабної війни з Росією.

Висновки. У цій статті було досліджено складні взаємозв'язки між технологіями, соціальними структурами та цінностями в контексті постмодерністських трансформацій. Аналіз показав, що цифрові технології та комунікаційні мережі суттєво впливають на традиційні соціальні структури, спричиняючи зміну ціннісних орієнтирів і формування нових моделей соціальної взаємодії. Теоретична рамка, запропонована в статті, базується на концепції медіаекології, висунутої М. Маклюеном та Г. Іннісом, яка підкреслює роль медіа як активних агентів змін у суспільстві. Цифрові технології сприяють поверненню до "усної культури", де медіа стають основним середовищем для соціальної взаємодії. Ця концепція дозволяє глибше зрозуміти, як інтерактивні медіа, зокрема Інтернет, сприяють формуванню нових форм комунікації та соціальної взаємодії.

Релятивізм цінностей, характерний для постмодерністського дискурсу, викликає необхідність перегляду традиційних цінностей у світлі нових соціальних реалій. Як зазначено В. Андрущенко, формування нової ціннісної парадигми освіти є загальноцивілізаційним феноменом, що відображає глобалізаційні процеси. Це підтверджує потребу у формуванні нових аксіологічних підходів, які враховують сучасні виклики та можливості.

Цифрові комунікаційні технології, як показали дослідження К. Хьона та Ю. Чуна, сприяють формуванню нових колективних ідентичностей та участі у соціальних рухах. Цей процес є важливим для розуміння того, як сучасні технології впливають на соціальні та політичні зміни. Вони не лише змінюють спосіб комунікації, але й мають глибокий вплив на суспільну динаміку та політичну активність.

Д. Бойд та Н. Еллісон підкреслюють вплив цифрових платформ на самопрезентацію та формування ідентичності. Їхні дослідження допомагають зрозуміти, як цифрові технології змінюють способи самовизначення та взаємодії з іншими, що є ключовим аспектом формування ідентичності у сучасному мережевому суспільстві.

У контексті української освіти, важливо враховувати ці аксіологічні трансформації. Освітні програми повинні адаптуватися до нових викликів, забезпечуючи підготовку фахівців, здатних ефективно функціонувати в умовах сучасного світу, а також активно сприяти його відновленню та розвитку. Зокрема, потрібно інтегрувати цифрові технології у навчальний процес, розвивати критичне мислення та медіаграмотність, підтримувати морально-етичні цінності та патріотизм, адаптувати освіту до нових форм колективної ідентичності та соціальної взаємодії, забезпечувати підтримку внутрішньо переміщених осіб, а також сприяти інноваціям та креативності.

На нашу думку, формування нових аксіологічних підходів, що враховують сучасні соціальні та технологічні реалії, є ключовим завданням для сучасної філософії освіти. Інтеграція нових підходів і методик дозволить забезпечити високу якість освіти та підготувати молодь до успішного життя в умовах цифрових трансформацій та глобальних змін.

Список використаних джерел:

1. Андрущенко, ВП 2013, 'Інтеграція цінностей: педагогічний досвід Європи. Стаття перша. Велика хартія університетів', *Вища освіта України*, № 1, с. 5-10.
2. Кастельс, М 2007, *Інтернет-галактика. Міркування щодо Інтернету, бізнесу і суспільства*, пер. з англ. Київ : Ваклер, 304 с.
3. Кивлюк, ОП 2014, 'Глобалізація та інформатизація освіти в предметному полі філософії освіти', *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*, № 57, с. 192-200.
4. Кравченко, ТО 2014, 'Аксіологічний аспект інформаційно-мережевої парадигми', *Філософія науки: традиції та інновації*, № 1 (9), с. 53-63.
5. Підлісний, ММ 2020, *Проблеми аксіології та шляхи їх вирішення*. Монографія, Дніпро: Видавець Біла К. О., 164 с.
6. Boyd, D & Ellison, N 2007, 'Social network sites: Definition, history, and scholarship', *Journal of Computer-Mediated Communication*, Vol.13, № 1, с. 210-230.
7. Ji Hyeon, K & Jun, Y 2023, 'In Search of Truths: South Korean Society and the Politics of Live Streaming', *American Behavioral Scientist*, с. 34-37.
8. McLuhan, M & Innis, H 2015, 'Media ecology and the future ecosystemic society', *European Journal of Futures Research*, Vol.11, s. 48-50.
9. Perez, C 2003? 'Technological Revolutions and Financial Capital: The Dynamics of Bubbles and Golden Ages', *Edward Elgar Publishing*, с. 44-46.

References:

1. Andrushchenko, VP 2013, 'Intehratsiia tsinnostei: pedahohichniy dosvid Yevropy. Stattia persha. Velyka khartiia universytetiv (Integration of values: the pedagogical experience of Europe. Article one. The Great Charter of Universities)', *Vyshcha osvita Ukrainy*, № 1, с. 5-10.
2. Kastels, M 2007, *Internet-halaktyka. Mirkuvannia shchodo Internetu, biznesu i suspilstva (Internet Galaxy. Reflections on the Internet, business and society)*, per. z anhl. Kyiv : Vakler, 304 s.
3. Kyvliuk, OP 2014, 'Hlobalizatsiia ta informatyzatsiia osvity v predmetnomu poli filosofii osvity (Globalization and informatization of education in the subject field of the philosophy of education)', *Humanitarnyi visnyk Zaporizkoi derzhavnoi inzhenernoi akademii*, № 57, s. 192-200.
4. Kravchenko, TO 2014, 'Aksiologichnyi aspekt informatsiino-merezhevoi paradyhmy (Axiological aspect of the information-network paradigm)', *Filosofii nauky: tradytsii ta innovatsii*, № 1 (9), s. 53-63.
5. Pidlisnyi, MM 2020, *Problemy aksiologii ta shliakhy yikh vyrishennia (Problems of axiology and ways to solve them)*. Monohrafiia, Dnipro: Vydavets Bila K. O., 164 s.
6. Boyd, D & Ellison, N 2007, 'Social network sites: Definition, history, and scholarship', *Journal of Computer-Mediated Communication*, Vol.13, № 1, с. 210-230.
7. Ji Hyeon, K & Jun, Y 2023, 'In Search of Truths: South Korean Society and the Politics of Live Streaming', *American Behavioral Scientist*, с. 34-37.
8. McLuhan, M & Innis, H 2015, 'Media ecology and the future ecosystemic society', *European Journal of Futures Research*, Vol.11, s. 48-50.
9. Perez, C 2003? 'Technological Revolutions and Financial Capital: The Dynamics of Bubbles and Golden Ages', *Edward Elgar Publishing*, с. 44-46.

DOI 10.33930/ed.2019.5007.50(7-9)-8

УДК 130.2+141.78[82]

ПСИХОЛОГІЗМ МОДЕРНІСТСЬКОЇ ПРОЗИ ЯК РЕАЛІЗАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

PSYCHOLOGISM OF MODERNIST PROSE AS A REALIZATION OF NATIONAL IDENTITY

К. Ф. Зінов'єва

Актуальність теми дослідження. Формування культурних і соціальних процесів у сучасному літературному колі українського національного письменства є надзвичайно актуальним питанням. Для глибокого розуміння національної ідентичності особистості відбувається аналіз української модерністської прози через призму психологізму національної свідомості та культурного життя, які відображені в літературі. Адже твори модерністів зосереджують увагу на внутрішньому стані особистості, на конфліктних ситуаціях, які виникають у моменти соціокультурних перетворень. Досліджуючи дані питання відбувається усвідомлення глобальних національних викликів на перипетії формування літературознавчих наук.

Постановка проблеми. У статті автор досліджує реалізацію національного письменства, що дозволяє стимулювати суспільне мислення і аналізувати внутрішній світ персонажів, їхні сумніви, страхи та прагнення, що в свою чергу відображає загальні філософські пошуки та тривоги епохи, через які і відбувається осмислення глибинного психологізму модерну.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Детальним аналізом психологізму у творах О. Кобилянської займалася вітчизняні дослідники: Т. Гундорова, Ю. Шерех, О. Забужко, С. Павличко, С. Єфремов.

Постановка завдання. Для досягнення результатів поставленого завдання, здійснено аналіз внутрішнього світу персонажів, їхні емоційні переживання, соціальні конфлікти та питання національної ідентичності.

Виклад основного матеріалу. У статті вис-

Urgency of the research. The formation of cultural and social processes in the contemporary literary circle of Ukrainian national literature is an extremely relevant issue. For a deeper understanding of the national identity of the individual, Ukrainian modernist prose is analyzed through the prism of the psychology of national consciousness and cultural life reflected in literature. After all, the works of modernists focus on the inner state of the individual, on conflict situations that arise in moments of socio-cultural transformation. By studying these issues, we realize the global national challenges in the vicissitudes of the formation of literary studies.

Target setting. In the article, the author examines the realization of national literature, which allows to stimulate public thinking and understand the inner world of characters, their doubts, fears and aspirations, which in turn reflects the general philosophical searches and anxieties of the era, through which the deep psychology of modernity is comprehended.

Actual scientific researches and issues analysis. A detailed analysis of psychologism in O. Kobylanska's works was carried out by domestic researchers: T. Hundorova, Y. Sherekh, O. Zabuzhko, S. Pavlychko, S. Yefremov.

The research objective. In order to achieve the results of the task, the research of the inner world of the characters, their emotional experiences, social conflicts and issues of national identity was carried out.

The statement of basic materials. The article